

تجارت الکترونیک در اقتصاد

هاشم کمالی رضایی - حسین آقایی (شعبه مرکزی)

مقدمه

مدلهای تجارت الکترونیک بود که به منظور ارتباط مالی بین موسسات مالی مورد استفاده قرار میگرفت. کاربرد تجارت الکترونیک در این دوره دشوار بود به علاوه نیاز به سرمایه گذاری سنگین برای تهیه بستر مورد نیاز آن لازم بود. لذا محدوده کاربرد آن به موسسات مالی و شرکتهای بزرگ محدود می شد. در مرحله بعد استاندارد (Electronic Data Interchange) (EDI) ایجاد شد که تعمیمی از مدل نقل و انتقالات مالی و بانکی با استفاده از ابزارهای نوپای اطلاعاتی بود. EDI عبارتست از مبادله الکترونیکی اسناد تجاری از کامپیوتر یک شرکت به یک شرکت دیگر در قالب داده های استاندارد.

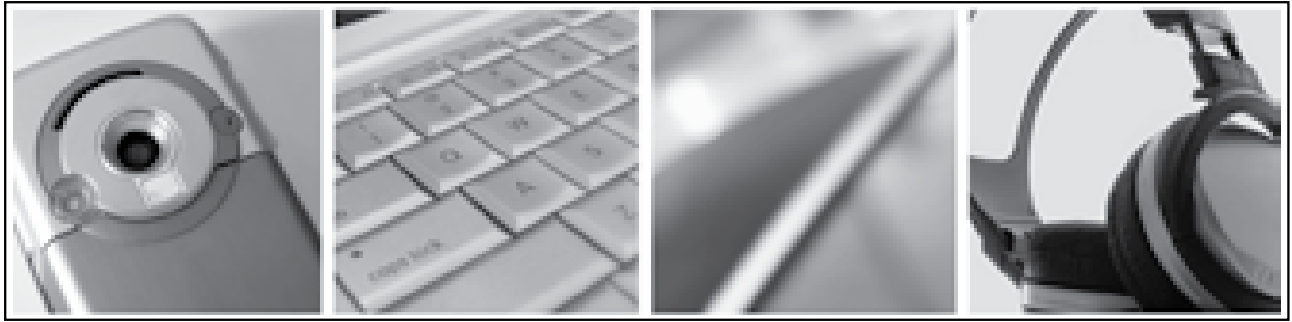
تعاریف تجارت الکترونیک:

تعریف اول: تجارت الکترونیک را می توان انجام هرگونه امور تجاری و بازرگانی از طریق شبکه جهانی اینترنت بیان کرد. این امور می تواند شامل عمده فروشی و خرده فروشی در کالاهای فیزیکی و غیرفیزیکی، ارائه سرویسهای مختلف به مشتریان و دیگر امور تجاری باشد. تعریف دوم: تجارت الکترونیک عبارتست از انجام فرآیندهای

در اقتصادهای مدرن فرض بر این است که هر دو طرف از تجارت منتفع می گردند و گرنه مبادله هرگز صورت نمی گیرد. با پذیرش این اصل میتوان ثابت کرد که چنانچه محدودیتهای تجاری از میان ملل جهان رخت بر بندد رفاه تک تک انسانهای روی زمین بدون تغییر هیچ عامل دیگری افزایش خواهد داشت. همیشه با هم در تعامل هستند از تحقق این آرزوی بشریت جلوگیری میکنند، چرا که تجارت آزاد ارمغانهای مهمی چون شایسته سالاری، صلح و دموکراسی را به دنبال دارد که با ذائقه صاحبان قدرت و هم پیمانان اقتصادی آنان سازگاری ندارد. بطور خلاصه در روابط بین الملل میتوان یکی از دو فرض جنگ یا گفتگو را پذیرفت.

تاریخچه و تعریف تجارت الکترونیک:

تجارت الکترونیک و به تبع آن مدلهای تجارت الکترونیک اولین بار در اوایل دهه ۷۰ میلادی ارائه شدند. در این دوره استفاده از مدلهای تجارت الکترونیک بسیار گران بود و عموم کاربران آن را شرکتهای بزرگ مالی و بانکها و گاهی شرکتهای بزرگ صنعتی تشکیل میدادند.

دارد. برآوردها، حاکی از آن بوده که حجم معاملات الکترونیکی B2C تا سال ۲۰۰۶ به ۵۶۲ میلیارد دلار برسد. C2C - تجارت مشتری با مشتری: در این مدل مزایده‌ها و مناقصه‌های کالا از طریق اینترنت انجام می‌گردد. ایده اصلی این مدل این است که مصرف کنندگان با یکدیگر بدون واسطه به خرید و فروش بپردازند.

۴- B2A تجارت بین شرکتها و سازمانهای دولتی: این مدل شامل کلیه مبادلات تجاری و مالی بین شرکتها و سازمانهای دولتی است. تامین نیازمندیهای دولت توسط شرکتها و پرداخت عوارض و مالیاتها از جمله مواردی است که میتوان در این مدل گنجانند.

ابزارهای اصلی تجارت الکترونیک:

۱- بارکد: با پذیرش عضویت در مرکز ملی شماره گذاری کالا به هر شرکت پیش شماره‌هایی اختصاص می‌یابد که این پیش شماره

تجاری به شکل یکپارچه از طریق استفاده از تکنولوژی ارتباطات و کامپیوتر. فرآیندهای تجاری عبارتند از طراحی محصولات، تولید و فروش و انجام سفارشات و تامین خدمات.

تجارت الکترونیک از چند دیدگاه:

از دیدگاه ارتباطی: تجارت الکترونیک عبارتست از تحویل اطلاعات، محصولات، خدمات و یا پرداختها از طریق خط تلفن، شبکه کامپیوتری و یا دیگر مفاهیم.

از دیدگاه فرآیند تجاری: تجارت الکترونیک عبارتست از کاربرد تکنولوژی در تنظیم خودکار معاملات تجاری و جریان امور.

از دیدگاه خدماتی: تجارت الکترونیک عبارتست از ابزاری که تمایل شرکتها، مصرف کنندگان و مدیریت برای کاهش هزینه خدمات، بهبود کیفیت اجناس و افزایش سرعت تحویل خدمات را نشان میدهد.

از دیدگاه ON LINE: عبارتست از بهبود خرید و فروش محصولات و اطلاعات در اینترنت و دیگر خدمات.

طبقه‌بندی موضوعات در تجارت الکترونیک:

این طبقه‌بندی شامل کاربردها، موضوعات تکنولوژیکی، پشتیبانی و اجرا و دیگر موضوعات می‌باشد.

کاربردها شامل سیستمهای پرداخت الکترونیکی، خدمات مالی، خرده فروشی، انتشارات، مزایات و بازاریابی و تبلیغات می‌باشد.

موضوعات تکنولوژیکی شامل امنیت، اجزای تکنولوژیکی، تکنولوژی شبکه و سیستمهای پشتیبانی می‌باشد.

پشتیبانی و اجرا، شامل سیاستهای کلی (مالیات، موضوعات قانونی، ثقل و اطمینان)، استراتژی شرکتی و دیگر موضوعات پشتیبانی و اجرا می‌باشد.

انواع تجارت الکترونیک:

۱- B2B تجارت بین بنگاه و بنگاه: اولین روش خرید و فروش معاملات الکترونیک است و هنوز هم طبق آمار بیشترین عایدی را کسب می‌کند و در جایی استفاده می‌گردد که بخواهیم خرید و فروش عمده را به کمک تجارت الکترونیک خارج از حیطه خرده فروشان انجام دهیم.

۲- B2C تجارت بین بنگاه و مشتری: بیشترین سهم در انجام این معاملات را خرده فروشی تشکیل میدهد. در این نوع تجارت در یک طرف تولیدکننده و یا فروشنده و در طرف دیگر خریدار قرار

رویکرد مبتنی بر تجارت الکترونیک در مقایسه با رویکرد

قبلی از تجارت الکترونیک مستلزم تجدیدنظر در ماهیت

روابط خریدار و فروشنده، دگرگونی و تغییر شکل در

فرآیند کسب و کار به دلیل تغییر تعاملات انسانی و

فرآیندهای مبتنی بر کاغذ است

همیشه برای تعیین شماره محصولات شرکت مورد استفاده قرار می‌گیرد و این موضوع باعث میشود شناسایی محصولات شرکت عضو در سرتا سر جهان منحصر امکان پذیر باشد.

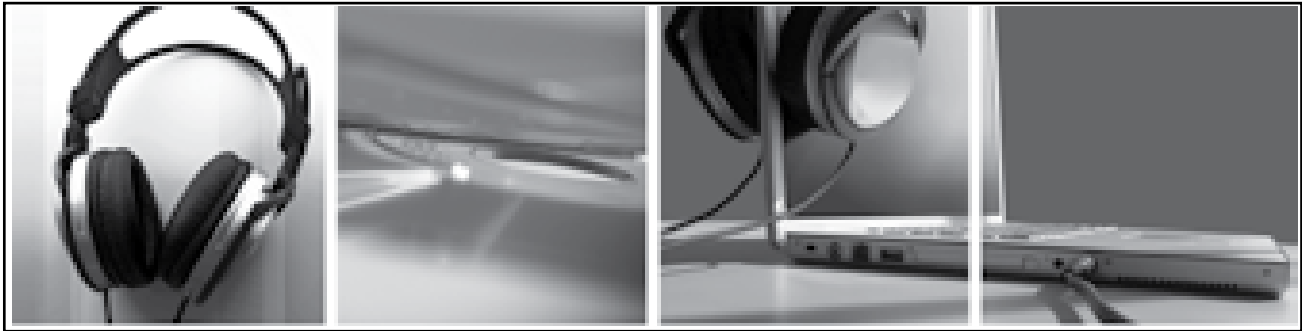
۲- پست الکترونیک

۳- بانکداری الکترونیک: شامل انجام تمام فرآیندهای بانکی از طریق مبادله الکترونیک داده هاست.

که ارائه خدمات مشتریان را سرعت بخشیده و انجام عملیات بانکی با دقت بیشتری انجام می‌پذیرد.

رویکرد مبتنی بر تجارت الکترونیک در مقایسه با رویکرد قبلی از تجارت الکترونیک مستلزم تجدیدنظر در ماهیت روابط خریدار و فروشنده، دگرگونی و تغییر شکل در فرآیند کسب و کار به دلیل تغییر تعاملات انسانی و فرآیندهای مبتنی بر کاغذ است.

در رویکرد مبتنی بر تجارت الکترونیک دسترسی به سیستمهای داخلی سازمان وجود دارد که باعث افزایش رضایت مشتریان و عرضه کنندگان میشود. نیروی انسانی کمتری برای پردازش

بانکداری الکترونیکی:

بانکداری الکترونیکی در واقع اوج استفاده از تکنولوژی انفورماتیک در جهت حذف دو قید زمان و مکان از خدمات بانکی است. بانکداری الکترونیکی را می‌توان استفاده از تکنولوژی پیشرفته جهت انتقال منبع (پول) در سیستم بانکداری معرفی کرد. دو مفهوم اساسی تشکیل دهنده بانکداری الکترونیکی، پول الکترونیکی و انتقال الکترونیکی منابع است.

پول الکترونیکی:

عبارتست از بیت‌های موجود در حافظه کامپیوتر که دارای ارزشی برابر با ارزش پول نقد است و ارزش پولی است بر عهده منتشر کننده آن که برای پرداخت معادل ارزش پولی بر روی یک وسیله الکترونیکی ذخیره ارزش شده و مورد پذیرش همگان به عنوان وسیله پرداخت است مثل کارت اعتباری، چک الکترونیکی و کارت هوشمند، پول الکترونیکی به نامهای دیگری از قبیل پول بر پایه اطلاعات، پول ناملموس و پول رقمی نیز نامیده میشود و به دو طبقه تقسیم میشود: ۱- کارت با ذخیره ارزش کارت هوشمند. ۲- پول شبکه (Cyber Money)

تفاوت بین بانکداری الکترونیک و بانکداری کاغذی:

۱- دستور انتقال: برخلاف بانکداری کاغذی که از اسناد کاغذی استفاده می‌شود و در بانکداری الکترونیکی دستور الکترونیکی است.

۲- انتقال منابع: این مورد نیز در سیستم بانکداری جدید به صورت الکترونیک انجام می‌شود.

آنچه که در ارتباط با سیستم‌های کاغذی نباید از نظر دور داشت این است که این گونه سیستم‌ها علیرغم مشکلات ناشی از حجم بالای اسناد کاغذی صادره و نیاز به نیروهای گسترده‌تر جهت پردازش اطلاعات از نظر عملیاتی سیستم‌های دقیقی به حساب می‌آیند.

گزارشگری سنتی که بر قابلیت اتکاء اطلاعات تاکید دارد، انتظارات استفاده کنندگان را که نیازمند اطلاعات مربوط و به موقع هستند، برآورده نمی‌کند. در این راستا تکنولوژی اطلاعات وسیله‌ای خواهد بود برای اینکه اطلاعات حسابداری به موقع قابل دسترس باشد و با توجه به اینکه قابلیت اتکا، به موقع بودن و مربوط بودن از جمله ویژگی‌های کیفی حسابداری است و حسابداری سعی نموده تا اطلاعات مالی دارای این سه خصوصیت باشد لیکن گزارشگری قدیم بیشتری روی قابلیت اتکا تاکید دارد و ارائه به

سفارشات و پاسخگویی به مشتریان لازم است و چرخه برنامه‌ریزی، کنترل و اجرا سریعتر است.

اما در رویکرد قبلی به سیستم‌های داخلی سازمان دسترسی برای مشتری وجود ندارد و نیروی انسانی بیشتری برای پردازش سفارشات و پاسخگویی به سوالات مشتریان لازم است و تاخیر بین مراحل فعالیتهای برنامه‌ریزی اجرا و کنترل زیاد است.

مزایای تجارت الکترونیک:

شامل افزایش رشد تجارت، افزایش فروش و درآمد و سرمایه‌گذاری، افزایش سطح رفاه زندگی مردم، ایجاد فرصتهای تجاری جدید برای صنایع و بنگاه‌های بازرگانی، افزایش فرصتهای جدید شغلی، امکان ارائه خدمات و محصولات در سطح جهانی، جلوگیری از اتلاف وقت و کاهش تردهای بی‌مورد، افزایش تضمین بازارها و ثابت دسترسی به آنها ناشی از بکارگیری قواعد متحدالشکل در

بانکداری الکترونیکی در واقع اوج استفاده از تکنولوژی

انفورماتیک در جهت حذف دو قید زمان و مکان از خدمات

بانکی است. بانکداری الکترونیکی را می‌توان استفاده از

تکنولوژی پیشرفته جهت انتقال منبع (پول) در سیستم

بانکداری معرفی کرد.

تمامی کشورهای عضو سازمانهای جهانی، کمک به منابع انرژی و محیط زیست، کاهش هزینه‌های سربار و ایجاد رقابت در سطح بین المللی، دسترسی سریع به اطلاعات، عدم حضور واسطه، کاهش هزینه‌های تبلیغات کالا به ویژه در سطح بین‌المللی و ورود به بازارهای فرا منطقه‌ای در جهت بازاریابی جهانی.

معایب تجارت الکترونیک:

قانون محافظت از مشتریان تدوین نشده است، احتمال زیادی برای سوء استفاده از اطلاعات حساس مشتریان وجود دارد که به محرمانه ماندن اطلاعات صدمه میزند.

مشتریان به سلامتی سیستم‌های پرداخت الکترونیکی اطمینان ندارند، اینترنت ممکن است برای ذخیره و مبادله اطلاعات کاملاً امن نباشد، ویروس‌های کامپیوتری به آسانی سیستم اطلاعات شرکت را از طریق اینترنت آلوده میکند و عملکرد اینترنت ممکن است پایدار نباشد و کاملاً قابل اطمینان نیست.

موقع گزارشگری مالی، توانایی لازم را ندارد.

در این راستا تجارت الکترونیکی وسیله‌ای است برای اینکه اطلاعات مالی به موقع قابل دسترس باشد. ویژگی کیفی به موقع بودن نسبت به گزارشگری سنتی، بهتر رعایت می‌شود و به هنگام سازی و مبادله اطلاعات در شکل کاملاً دیجیتالی صورت می‌گیرد که به نوبه خود موجب استفاده کارآمدتر و اثربخش‌تر اطلاعات می‌شود.

ویژگی‌های گزارشگری مالی در تجارت الکترونیک:

- ۱- امکان برقراری دسترسی گرده بسیار وسیع‌تری از استفاده کنندگان به اطلاع همسان و بدون تبعیض
- ۲- امکان داده کاوی و پردازش تحلیلی همزمان
- ۳- امکان داده کاوی و پردازش تحلیلی همزمان
- ۴- نزدیکتر شدن به گزارشگری مداوم و لحظه‌ای
- ۵- انتقال مسئولیت از تهیه کنندگان گزارشات به کاربران و مشتریان
- ۶- امکان ارسال و انتشار سریع اطلاعات در تیراژ کاملاً ناهدود و افزایش تناوب مقدار افشار اطلاعات مالی و غیرمالی
- ۷- استفاده از سیستم‌های خبره و هوش مصنوعی که دارای مزایایی چون بالابردن قابلیت تکثیر و یکنواختی و به موقع بودن اطلاعات را داراست.

سرمایه گذاری در تجارت الکترونیک:

- برای سرمایه گذاری در تجارت الکترونیک این موارد باید مدنظر قرار گیرد:
- ۱- طراحی سیستم‌های وب باید برای هر شرکت، متناسب و منحصر به فرد باشد تا با ترکیب محصولات و خدمات همسان باشد. علاوه بر آن اینچنین طراحی باید در مقاطع زمانی به روز رسانی شود.
 - ۲- درجه موفقیت فروشهای on-Line به روشهای بازاریابی بستگی دارد.
 - ۳- فروشهای on-Line دلالت بر این دارد که توزیع کالا و خدمات باید بدون حضور و سر و کار داشتن با مشتری انجام گیرد. در نتیجه هر شرکت باید سیستم‌های کم هزینه اما خیلی کارآمد را برای حمل و نقل سریع محصولاتشان در زمان مناسب برای مشتری طراحی کند.
- سرمایه گذاری در تجارت الکترونیک به عنوان یک فرآیند، حداقل

در دو مرحله انجام شود:

مرحله اول: سرمایه گذاری در تکنولوژی اطلاعات
مرحله دوم: سرمایه گذاری در فعالیتهای بازاریابی (عملیات تبلیغاتی، علامت تجاری و ...)

امروزه با استفاده از تجارت الکترونیک میتوان در بورس اوراق بهادار سایر کشورها سرمایه گذاری کرد و به راحتی به خرید و فروش سهام پرداخت.

در حوزه حسابداری و حسابداری، مسائلی چون افزایش و رقابت و تمایل به بالابردن کارایی، اثربخشی، انگیزه لازم جهت استفاده از تکنولوژی اطلاعات و کاربرد هوش مصنوعی را به وجود آورده و سبب ایجاد زمینه‌ای در حسابداری و حسابداری کامپیوتری می‌گردد.

از دیگر کاربردهای تجارت الکترونیک وضع مالیات از طریق این سیستم می‌باشد.

مزایای مالیات الکترونیک:

- ۱- ایجاد سهولت برای مودیان در تکمیل و ارسال اظهارنامه
- ۲- ایجاد سهولت در پیگیری پرونده مالیاتی
- ۳- ایجاد سهولت در تبادل اسناد و مدارد بین مودی و کادر مالیاتی
- ۴- ایجاد سهولت در پرداختها
- ۵- فراهم سازی بستر مناسب برای مدیریت منابع مالی و مدیریت کادر مالیاتی. آثار تجارت الکترونیک بر قواعد مالیاتی.

جمع بندی و نتیجه گیری:

با تفاسیر مذکور در این مقاله و با نگاهی به مزایای جامع و استراتژیک تجارت و پرداخت الکترونیک (شامل رضایتمندی مشتری، ارتقاء روابط فروشندگان، بهبود روابط بازرگانی، افزایش سهم بازار، بالا رفتن توان رقابت، افزایش میزان بهره‌وری کارکنان و ایجاد خلاقیت، بهبود وضعیت نقدینگی سازمان بواسطه جلوگیری در مصارف و هزینه‌های اداری، هزینه نیروی کار، حذف تاخیر زمانی امور اداری، ایجاد رقابت و ... همگی نشان از اهمیت بسیار بالای موضوع می‌باشد.

مقوله تجارت الکترونیک و زیرساختهای آن در جهان کاملاً شکل یافته و چه از دیدگاه پروتکل سیستم‌های نقل و انتقال مالی و فن آوری مربوط و چه از منظر مباحث امنیتی و کارایی، جهان به بلوغ قابل ملاحظه‌ای دست یافته و آینده رو به پیشرفت و روشنی پیش رو خواهد داشت.

